

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/28322 GK 165

7/34962 GK 28

Sayı :30824082-610-14405547
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

19 Aralık 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

**MERSİN MİLLETVEKİLİ
SAYIN MEHMET EMİN EKMEKÇİ
TBMM 7/30836 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR**

SORULAR

12 Haziran 2025 tarihinde kamuoyuna yansıyan haberlere göre, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi araştırmasında Karadeniz'de plastik atıklar üzerinde 55 farklı mikroorganizma türü tespit edilmiştir; bunlardan bazılarının plastiğe özgü yeni ve potansiyel olarak patojen türler olduğu belirtilmiştir.

Bu çalışmada gözlemlenen önemli noktalar şunlardır:

- Plastisfer adı verilen bu ekolojik yapı, plastik yüzeylerinde oluşan bir Mikroorganizma topluluğudur; bu yapının mikro- organizma çeşitliliği metre karede 1000'ler düzeyindedir ve potansiyel olarak zararlı Vibrio türleri gibi barındırabilir.
- BM Çevre Programı verilerine göre, açık denizlerde her kilometrekarede ortalama 13.000 plastik bulunmaktadır; bu durum, mikropların yayılımı ve taşınımı için küresel bir taşıma ağı oluşturur.
- Plastisfer, sadece çevresel kirlilik değil aynı zamanda balıkçılık, gıda güvenliği ve halk sağlığı açısından risk oluşturabilecek patojen yayılımı için de potansiyeldir.
- Ayrıca uluslararası yayınlar, mikroplastiklerin mikro - organizmalar ve patojenler için hem ekolojik dağıtım aracı hem de biyolojik taşıyıcı olduğunu göstermektedir.

Bu nedenlerle, Karadeniz'de plastik yüzeylerinde mikroorganizma tespiti, yalnızca ekolojik bir keşif olmayıp, denetim, gıda ve halk sağlığı, balıkçılık sürdürülebilirliği bakımından ciddi bir halk politikası konusu olarak ele alınmalıdır. Bu bağlamda, mikroplastiklerin deniz ekosistemiyle olan etkileşimine dair bilimsel veriler ve yönetim cevapları sorgulanmalıdır.

Bu bağlamda;

- 1- Karadeniz'de plastik atıklar üzerinde tespit edilen 55 mikroorganizmanın isimleri, sınıfları ve potansiyel patojenik özellikleri nelerdir?
- 2- Bu mikroorganizmaların plastik üzerinden balıkçılık ürünlerine (balık, kabuklu canlılar vb.) bulaşma potansiyeline yönelik Bakanlığınız tarafından yapılmış bir analiz veya araştırma var mıdır?
- 3- Plastisfer ekosistemi deniz suyunda başka tür patojenleri (örneğin Vibrio parahaemolyticus gibi) taşımakta mıdır? Bu konuda tarama veya izleme programınız var mıdır?
- 4- Karadeniz'de plastik yüzeylerinde mikroorganizma analizi amacıyla düzenli izleme çalışmaları yürütülmekte midir? Hangi sıklıkta, hangi istasyonlardan ve hangi parametrelerle örnekleme yapılmaktadır?
- 5- Mikroplastiklerin taşıyıcı olduğu patojenler, insan sağlığı açısından deniz ürünleri tüketiminde risk oluşturabilir mi? Bakanlığınız, Tarım ve Orman Bakanlığı ile koordineli

olarak bu konuda halk sağlığını korumaya yönelik bir risk değerlendirmesi yapmış mıdır?

- 6- Mikroorganizmaların plastiğin biyokimyasal dönüşümünde (örneğin mikroplastik boyutunun küçülmesi, kılcılık artışı) rolü var mıdır? Bu konuda plastiğin parçalanması ve toksisite artışı yönünde bir bilimsel değerlendirme yapıldı mıdır?
- 7- Karadeniz'de tespit edilen bu organizmalar, invaziv/istilacı türler arasında yer almakta mıdır? Boğazlar'dan Akdeniz'e geçiş konusunda bir risk analizi yapılmış mıdır?
- 8- Deniz kirliliğiyle mücadele ve plastik izleme çalışmaları kapsamında Bakanlığınızın ayrılmış bütçesi, insan kaynağı ve uygulama takvimi nelerdir? Son 3 yıllık fiili uygulamalara dair raporlar paylaşılacak mıdır?
- 9- Türkiye'nin taraf olduğu Küresel Plastik Anlaşması ve BM Deniz Çevresi Konseyi gibi uluslararası platformlarda, mikroplastiklerin patojen taşıyıcı rolüne dair bir tehlike tanımı ve yönetim stratejisi kabul edilmiş midir?
- 10- Karadeniz'de balıkçılık, turizm ve su güvenliği açısından bu yeni bulguya dayanarak alınacak önlem planı ve denetim mekanizmaları (balıkçılık ürünlerinde analiz, mikrosit kontrolleri, halk uyarıları, plastiğin sınırlandırılması vb.) nelerdir?

CEVAPLAR

Deniz kirliliğiyle mücadele, plastik atıkların önlenmesi ve deniz ekosistemlerinin korunması Bakanlığımızın öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, Ülkemizde, 2019 yılında başlatılan Sıfır Atık Hareketi kapsamında hayata geçirilen Sıfır Atık Mavi Hareketi ile deniz çöplerinin önlenmesine yönelik çalışmalar başlatılmış; 10 Haziran 2019 tarihli Genelge doğrultusunda denize kıyısı bulunan 28 ilimizde Deniz Çöpleri Yönetim Komisyonları kurulmuş ve ikinci beş yıllık İl Eylem Planları hazırlanarak uygulamaya konulmuştur.

Denizlerin gemilerden kaynaklanan kirliliğinin önlenmesine yönelik olarak, 345 kıyı tesisinde, 183 atık kabul tesisi ve 65 atık alım gemisi ile hizmet verilmekte olup, sürecin çevrimiçi olarak etkin izlenmesi amacıyla Denizcilik Atıkları Uygulaması (DAU) kullanılmaktadır.

Ülkemizde deniz kazalarına karşı hazırlıklı olmak, kirliliğe müdahale etmek, zararın tespit ve tazmini esaslarını belirlemek amacıyla hazırlanan 5312 sayılı "Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun çerçevesinde Ulusal ve Bölgesel Acil Müdahale Planlarımız güncellenmektedir.

Ayrıca; denizlerin ve deniz ekosistemlerinin korunması ve denize dayalı ekonomik büyümenin sağlanması amacıyla Cumhurbaşkanlığı'nın 2053 yılı hedeflerinde de yer almakta olan 2053 Sürdürülebilir Mavi Ekonomi Eylem Planı (Mavi Plan) hazırlıkları kapsamında çalışmalar devam etmektedir.

Uluslararası yükümlölüklerimiz çerçevesinde aşağıda verilen sözleşmelerin güncel süreçlerinin takibi ve denizlerle ilgili uygulamaları yapılmaktadır.

- Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Sözleşmesi (Barselona Sözleşmesi) ve Eki Protokolleri
- Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi (Bükreş Sözleşmesi) ve Eki Protokolleri
- Antarktika Antlaşması Çevre Koruma Protokolü (Madrid Protokolü)

- BM Deniz Hukuku Sözleşmesi Çerçevesinde Devletlerin Yargı Yetkisi Dışında Kalan Deniz Alanlarında Deniz Biyolojik Çeşitliliğinin Korunması ve Sürdürülebilir Kullanımı (BBNJ) Konusundaki Uluslararası Anlaşma

Ülkemiz kıyı alanlarında inşa, tadilat ve/veya bakım onarım faaliyeti gösteren tersane, tekne imal ve çekek yerlerinde temiz üretim tekniklerinin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Denizlerde faaliyet gösteren balık çiftliklerinin çevre dostu olmasını temin etmek üzere çevresel yönetim planı hazırlanmakta ve Bakanlığımızca onaylanmaktadır.

Aynı zamanda her yıl çiftliklerin bulunduğu deniz alanlarında izlemeler yapılarak alanın kalite durumu da takip edilmektedir.

Yüzme Suyu Kalitesinin Yönetimine Dair Yönetmelik kapsamında yüzme sularının kalitesinin izlenmesi Sağlık Bakanlığınca, kirlilik kaynaklarının engellenmesi ve denetlenmesi ise Bakanlığımızca yapılmaktadır. Bakanlığımızca 1436 yüzme alanı için profil belgeleri hazırlanmış ve Yüzme Alanı Bilgi Sistemi'nde "plaj.csb.gov.tr" vatandaş erişimine açılmıştır. Yüzme suyu kalitesinin iyi olduğunun bir göstergesi de Mavi Bayrak ödülüdür. Dünyada 50 ülkede uygulanmaktadır. Türkiye genelinde 577 adet plaj ve 29 marina ile 8 bireysel yat ve 18 turizm teknesi 2025 yılında Mavi Bayrak almaya hak kazanmıştır.

Bakanlığımızca deniz ve kıyılarda deniz kalitesi ve kirliliğini izlemek ve değerlendirmek ayrıca, deniz ve kıyı koruma politika ve stratejilerine altlık oluşturmak amacıyla "Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Programı" (DEN-İZ) 2014 yılından itibaren düzenli olarak üçer yıllık periyotlarda tüm denizlerimizde yürütülmektedir.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Marmara Araştırma Merkezi (TÜBİTAK MAM) koordinasyonunda yürütülen programda ülkemizdeki birçok deniz bilimleri enstitüsü 150 araştırmacı, 7 araştırma gemisi / teknesi yer almaktadır.

Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Programı (DEN-İZ) kapsamında deniz çöplerinin izlenmesi mikroplastiklerin izlenmesi çalışmaları 2013 yılından itibaren programa dahil edilmiştir. Mevcut durumda programın 2023-2025 dönemi çalışmaları devam etmektedir. 2023-2025 programı kapsamında pilot ölçeklerde tüm denizlerde sahilde makro çöplerin, deniz tabanı çöplerinin, sindirilen çöplerin (biyotada) ve yüzen çöplerin izlenmesi çalışmaları yapılmaktadır. Her üç yıllık dönem sonunda ise tüm veriler ve değerlendirmeler Özet Raporlar ve Bildiri Özetleri Kitabı aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmaktadır. (Websitesi: <https://ced.csb.gov.tr/ulusal-denizlerde-izleme-ve-degerlendirme-sempozyumu-bildiri-ozetleri-kitabi-i-82692> Websitesi linki: <https://ced.csb.gov.tr/denizlerde-butunlesik-kirlilik-izleme-programi-ozet-raporlari-i-82693>)

Birleşmiş Milletler öncülüğünde yürütülen Küresel Plastik Anlaşması müzakereleri henüz sonuçlanmadığından bu çerçevede herhangi bir ülke gibi tarafından bağlayıcı bir taahhüt verilmemiştir. Müzakere süreci tamamlandıktan ve nihai metin kabul edilerek ülkemizin taraf olması halinde, belirlenecek yükümlülükler, uygulanma takvimi ve teknik parametreler doğrultusunda ulusal düzeyde bir eylem planının hazırlanması öngörülmektedir.

Bu süreçte, ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla kapsamlı bir değerlendirme yapılarak, ülkemizin ihtiyaç ve önceliklerine uygun politika araçlarının belirlenmesi hedeflenmektedir.